

8. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика, орфоепія, графіка, орфографія / Н. І. Тоцька. – К.: Вища школа, 1981. – 183 с.
9. Тоцька Н. І. Фонетика і фонологія / Н. І. Тоцька // Сучасна українська літературна мова: підручн. для студ. філол. спец. / [А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.]; за ред. А. П. Грищенка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К., 1997. – С. 11–80.

Irina Savchenko

The problem of the consonants classification in the Ukrainian language

The article considers the consonants typology problem in the Ukrainian linguistics, as well as the scientific views on distinguishing classifying determiners and consonant groups.

Key words: consonants classification, classifying determiner, consonant types (groups).

Олександр Рудківський

ВИЯВ ДИФЕРЕНЦІЙНИХ ОЗНАК НІМЕЦЬКОЇ ПРИГОЛОСНОЇ ФОНЕМИ /R/ У СПОНТАННОМУ МОВЛЕННІ

Статтю присвячено проблемі вияву диференційних ознак "місце і спосіб творення" та "участь голосових зв'язок" німецької приголосної фонеми /r/ у спонтанному мовленні. Автором описано, яка із диференційних ознак приголосного залишається стабільною і які модифікаційні процеси притаманні її алофонам.

Ключові слова: диференційна ознака, місце і спосіб творення, участь голосових зв'язок, модифікація, вокалізація, елізія.

Вияв диференційних ознак німецької приголосної фонеми /r/ становить наукову проблему, яку ще не вирішили вітчизняні та зарубіжні науковці [16, 11, 15]. Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю визначити ступінь стабільності вияву розрізнювальних ознак приголосної фонеми /r/ і варіативності її алофонів у сильній та слабкій позиціях у спонтанному мовленні (СМ).

Німецький приголосний [r] вважають найскладнішим звуком німецької мови [7, с. 112]. Сучасні дослідження реалізації приголосної /r/ у підготовленому та спонтанному мовленні виявляють цілу низку різних фахультативних консонантних та вокалізованих варіантів, що свідчить про її особливий фонологічний статус. Артикуляція приголосного [r] у стандарті вимови допускає появу таких рівноправних варіантів, як задньоязиковий фрикативний дзвінкий [χ] або його глухий корелянт [χ̥] (також [ιχ]); увулярний дрижачий [R]; передньоязиковий дрижачий вібрант [r] та вокалізований [e] [5, с. 78; 15]. Встановлено, що щілинний [χ] ([ιχ]) став провідним варіантом норми, а увулярний [R] та передньоязиковий [r] внаслідок послаблення інтенсивності перейшли до розряду тих, які зникають із системи приголосних фонем німецької мови. Консонантна реалізація приголосної фонеми /r/ наявна лише перед голосними та в інтервокальній позиції, а в інших випадках з'являється вокалізований [e], який може бути і складовим, і нескладовим.

Мета дослідження – розглянути функціонування алофонів фонеми /r/ у мовленні дикторів Німеччини в ретроспективі, встановити набір алофонів фонеми /r/ у німецькій мові та схарактеризувати ступінь стабільності вияву розрізнювальних ознак німецької фонеми /r/. Відомо, що алофонам зазначененої фонеми властиве скорочення кількості коливальних рухів артикуляційних органів до одного коливального руху, перехід приголосного у вузький щілинний майже до наступної вокалізації і повної асиміляції [1]. На думку науковців, наразі кількість варіантів ареального варіювання фонеми /r/ становить 13 варіантів, а найбільше варіювання характерне для швейцарського регіону, де серед 10 варіантів вимови фонеми /r/ наявні консонантні вібрани та фрикативні, а також їхні асимільовані форми. Спостерігають очевидну тенденцію до фрикатизації консонантних r-алофонів у превокальній позиції та їхню вокалізацію в будь-якій поствокальній позиції. Згідно з дослідженням австрійського фонетиста Д. Клааса в австрійському варіанті німецької мови нараховують понад 30 алофонів фонеми /r/ [там само]. Вибір того чи іншого варіанту залежить від позиції в слові, ареальних та соціальних чинників, а також зумовлений артикуляційними навичками мовця. Вартим уваги є підхід Й. Бруннер, яка досліджує акустичну та артикуляторну залежність

варіювання звуків від анатомічної будови артикуляційного апарату мовця [6]. Оскільки рівень сонорності передньоязикового дрижачого [r] визначає характеристика вібрації кінчика язика, що модулює повітряний потік, то переважно фрикативна реалізація звука свідчить про зростання шумності реалізації фонеми /r/ [3, с. 143]. Спостерігається ізольований статус дрижачої фонеми /r/, яка не має кореляції із зімкненими та щілинними та наводить рангові значення частотності німецьких приголосних зі звуком [r], який перебуває на другому місці після звука [n]. Перевага фрикативної реалізації приголосного [r] у сучасній вимовній нормі свідчить про те, що цей варіант слугує збереженню консонантної насиченості [там само, с. 143].

На основі критерію простоти вимови та узагальнення представлення звука [r] у більшості звукових систем з урахуванням фонологічних правил К.-Г. Рамерса та С. І. Гусєва доводять, що основою консонантної реалізації приголосної фонеми /r/ був раніше альвеолярний алофон [r] [13, с. 112; 3]. Протилежної думки дотримуються Г. Майнгольд, Е. Шток та Г. Ульбріх, які досліджували реалізацію передньоязикового алофона [r] і встановили, що на відміну від південного регіону Німеччини, стандарт вимови “північної німецької мови” із 10600 проаналізованих реалізацій властивий альвеолярний алофон [r] лише у 2, 9 % як діалектний варіант [16; 11, с. 131; 9]. Крім цього, Г. Майнгольд указує на кореляційні відношення між фонемами /x/ та /r/, першу з яких відрізняє від другої лише наявність таких диференційних ознак, як напруженість та велярність, що зумовлено тенденцією до більш економного використання артикуляторних засобів [11, с. 134]. А. П. Сімпсон спрошує реалізацію фонеми /r/ до двох варіантів, відмовляючись від поняття вокалізації та елізії. Згідно з його твердженням, реалізацію консонантного звука [r] варто розглядати з позиції початку складу (syllable onset), у той час як вокалізований варіант фонеми /r/ спостерігається у кінці сильної фази (coda) [14]. Цікавим є твердження про те, що реалізація фонеми /r/ детермінована її позицією в ритмічній структурі слова та складу.

Розглянемо окремо вияв диференційних ознак (ДО) приголосної фонеми /r/ у спонтанному мовленні порівняно з іншими класами приголосних.

1. Стабільність приголосної /r/ за способом творення

Виявлення правил функціонування німецьких приголосних фонем може здійснюватися “завдяки аналізу реалізації мовленнєвих ланцюжків абстрактних системних одиниць та їхніх ознак” [4, с. 6; 2]. Спочатку пропонуємо розглянути вияв диференційної ознаки “способ творення” приголосної /r/ у підгрупах німецьких приголосних фонем. Доцільно перевірити, чи ступінь її вияву вищий за вияв інших диференційних ознак приголосних, та прослідкувати, яким чином виявляється зазначена ДО в таких підкласах груп приголосних як а) зімкнені, щілинні, сонорні приголосні та африкати; б) губні, передньо-, середньо-, задньоязикові та глottова; в) глухі напружені, дзвінкі ненапружені та сонорні фонеми.

У першому підкласі приголосних – зімкнені, щілинні, сонорні та африкати – розрізнювальна ознака “способ творення” найбільш повно (98 %) реалізована в алофонах африкат /pf/, /ts/, /tʃ/ та щілинних фонем /f/, /ʃ/, /v/, /s/, /h/, /z/, /ç/, /χ/, /j/, /ʒ/, /t/. Потрібно зазначити, що тут і надалі приголосні розміщені в послідовності зменшення вияву відповідної ДО.

Виявлено поступове зменшення ступеня вияву ДО “способ творення” приголосної /r/ порівняно із щілинними, носовими, бічною та зімкненими приголосними фонемами.

ДО “способ творення” має найвищий ступінь вияву в щілинних фонемах /f/, /ʃ/, /v/, /s/, /h/, /z/, /ç/, /χ/, /j/, /ʒ/, /t/, де “щілинність” відслідковано в 95 % від загальної кількості алофонів досліджених приголосних.

Групу щілинних характеризує найбільш нестабільний вияв вказаної вище розрізнювальної ознаки в ненапруженого віранта /r/. Оскільки лише 26 % від сумарної кількості алофонів цієї фонеми вокалізуються або елідується у СМ, наприклад, [studi(ɪ)ən] – “studieren”, [va(ɪ)t dœt] – “waren dort”, то вияв розрізняльної ознаки “способ творення” для цієї фонеми можна вважати найбільш нестабільним, що свідчить про її особливий статус серед підгрупи щілинних фонем.

Задньоязикові велярні фонеми /ŋ/, /k/, /χ/, /g/ та увулярна /r/ по-різному виявляють диференційну ознаку “способ творення”, з огляду на що їх слід розбити на дві підгрупи. Першу, з відносно стабільним (понад 93 %) виявом зазначеної розрізняльної ознаки, утворюють фонеми /ŋ/, /k/, /χ/, а другу, схарактеризовану як доволі варіативну, (до 74 %) – фонеми /r/ і /g/.

Розрізнювальна ознака “способ творення” майже однаково стабільно виявляється в алофонах глухих напружених (94 %) /pf/, /tʃ/, /f/, /ʃ/, /s/, /ts/, /ç/, /p/, /k/, /χ/, /t/, сонорних (89 %) /m/, /ŋ/, /n/, /l/ та глottової фонеми /h/. Алофони дзвінких ненапружених фонем /v/, /z/, /j/, /ʒ/, /r/, /g/, /d/, /b/ зазнають певного послаблення (22 %), їм властивий найбільший ступінь варіювання.

Цікавими з позицій вияву розрізняльної ознаки “спосіб творення” є дзвінкі ненапружені фонеми /v/, /z/, /j/, /ʒ/, /r/, /g/, /d/, /b/. Варіанти фонем /v/ і /z/ не вирізняються певною варіативністю, алофони фонем /j/ та /ʒ/ теж залишаються відносно стабільними (90 % і 86 %). 26 % від загальної суми розглянутих реалізацій алофони фонеми /r/ вокалізуються або випадають, що істотно знижує показник стабільності.

2. Варіативність приголосної /r/ за місцем артикуляції

Розгляд вияву диференційної ознаки “місце артикуляції” приголосної фонеми /r/ передбачає розподіл приголосних на такі підгрупи, щоб були представлені всі можливі системні відношення між ними і щілинною фонемою /r/: зімкнені, щілинні, сонорні фонеми та африкати; щілинні фонеми /ʒ/, /f/, /ʃ/, /h/, /s/, /v/, /z/, /ç/, /x/, /j/, /r/; губні, передньо-, середньо-, задньоязикові та глоткова фонеми; задньоязикові фонеми /k/, /h/, /x/, /g/, /t/; глухі напружені, дзвінкі ненапружені та сонорні фонеми; дзвінкі ненапружені фонеми /v/, /z/, /j/, /ʒ/, /b/, /g/, /d/, /t/.

Розрізнювальна ознака “місце артикуляції” найбільш повно (99 %) виявляється в алофонах африкат /pf/, /ts/, /tʃ/ та щілинних фонем (94 %) /f/, /ʃ/, /v/, /s/, /h/, /z/, /ç/, /x/, /j/, /ʒ/, /t/. Алофони носових фонем /m/, /ŋ/, /n/ та бічної /l/ зазнають певного послаблення (17 %).

За активним мовним органом ненапружені дзвінкі щілинні /h/, /v/, /z/, /j/, /r/ у 94 % випадків мають нормативну вимову. Варіювання розрізнювальної ознаки “місце артикуляції” найбільш характерне для увулярної фонеми /r/, алофони якої лише у 68 % випадків є задньоязиковими. Іншим 6 % від загальної суми алофонів язичкової фонеми /r/ притаманне зміщення місця артикуляції до дзвінкого [v] або оглушеної велярного [ɸ], а 13 % від загальної кількості варіантів зазначененої фонеми вокалізуються. Тобто з позицій реалізації зазначеної вище диференційної ознаки фонемі /r/ властивий найвищий ступінь варіативності.

Найбільш варіативними постають варіанти задньоязикових /tʃ/, /ʃ/, /k/, /h/, /x/, /g/, /t/ та передньоязикових фонем /s/, /z/, /ts/, /d/, /n/, /ʒ/, /l/, /t/ – стабільність вияву зазначененої диференційної ознаки характерна лише для 86 % та 83 % від сумарної кількості іхніх алофонів відповідно.

Інтерес викликає реалізація велярної /g/ та увулярної фонеми /r/, оскільки варіювання ознаки “місце артикуляції” для цих фонем значно зростає (до 32 %). Особливо для алофонів фонеми /r/ є помітною тенденцією до реалізації у велярній зоні, що зумовлено зменшенням ролі диференційної ознаки “увулярність” у фонематичних протиставленнях.

За розрізнювальною ознакою “місце артикуляції” алофони дзвінких ненапруженіх фонем /v/, /z/, /j/, /ʒ/, /b/, /g/, /d/, /t/ зазнають певного послаблення (до 16 %) й мають найбільший ступінь варіативності.

Дзвінкі ненапружені фонеми також розміщені в порядку зростання варіювання за ДО “місце артикуляції”: /v/, /z/, /j/, /ʒ/, /b/, /g/, /d/, /t/. Фонема /r/ варіює найбільшим чином (32 %) унаслідок вокалізації або випадіння її алофонів, що підтверджує нестабільність протиставлення за диференційною ознакою “увулярність”.

3. Характеристики приголосних за участю голосових зв’язок / напруженістю

Аналіз прояву ДО “участю голосових зв’язок / напруженість” приголосної фонеми /r/ на основі свідчень аудиторського та інструментального аналізу становить неабиякий інтерес для науковців, оскільки зазначена ДО реалізована в її алофонах нестабільно.

3.1. Зімкнені, щілинні, сонорні фонеми та африкати. Алофони щілинних фонем /f/, /ʃ/, /v/, /s/, /h/, /z/, /ç/, /x/, /j/, /ʒ/, /t/ зазнають певного послаблення (87 %).

3.2. Щілинні фонеми /f/, /ʃ/, /v/, /s/, /ç/, /x/, /h/, /z/, /t/, /tʃ/. ДО “участю голосових зв’язок / напруженість” має середній ступінь вияву в щілинних фонем /f/, /ʃ/, /v/, /s/, /ç/, /x/, /h/, /z/, /t/, /tʃ/: “щілинність” виявляється в 95 % від загальної кількості алофонів досліджених приголосних. Відносно нестабільно, лише в 62 % від сумарної кількості реалізацій, виражена ця розрізнювальна ознака в щілинній /t/. Групі щілинних властивий нестабільний вияв зазначеної розрізнювальної ознаки в згаданій ненапруженій фонемі.

3.3. Губні, передньо-, середньо-, задньоязикові та глоткова фонеми. Найбільше варіювання властиве варіантам задньоязикових фонем /h/, /x/, /k/, /t/, /g/: стабільність вияву зазначеної диференційної ознаки характерна лише для 68 % від загальної кількості іхніх алофонів, що є дуже низьким показником стабільності для системи приголосних фонем у цілому.

3.4. Задньоязикові фонеми /ŋ/, /χ/, /k/, /t/, /g/. Фонеми /t/ і /g/ схарактеризовані як варіативні (74 %). При цьому слід звернути увагу на те, що висока варіативність вияву ДО “участю голосових зв’язок / напруженість” спричинена оглушенням алофонів.

3.5. Глухі напружені, дзвінкі ненапружені та сонорні фонеми. Найменша стабільність притаманна варіантам дзвінких ненапруженіх фонем /v/, /j/, /ʒ/, /t/, /z/, /b/, /g/, /d/: стабільність вияву диференційної ознаки “участь голосових зв’язок / напруженість” характерна лише для 67 % від загальної кількості їхніх алофонів.

3.6. Дзвінкі ненапружені фонеми /v/, /j/, /ʒ/, /t/, /z/, /b/, /g/, /d/. Цікавими з позицій вияву розрізнювальної ознаки “участь голосових зв’язок / напруженість” є дзвінкі ненапружені фонеми /v/, /j/, /ʒ/, /ρ/, /z/, /b/, /g/, /d/. Алофони фонем /t/, /z/ і /b/ варіюють у більшості випадків (до 53 %).

Отже, реалізація фонеми /t/ залежить не лише від діалектних, стилістичних та соціальних чинників [10; 12], але й від позиційних умов фонеми /t/ у складі: наприклад, після глухих приголосних [t̬a:t] – “*traṭ*” з’являється глухий фрикативний алофон, а у слові [ba:t̬] – “*Bart*” замість реалізації алофона [ɪ] спостерігають подовження тривалості попереднього відкритого голосного внаслідок вокалізації приголосного [8, с. 169]. Якщо в 19 столітті літературну німецьку вимову характеризував спочатку сценічний передньоязиковий [r], потім увулярний [R], то наразі найбільш поширеним є фрикативний варіант [ɪ], і ця тенденція поширюється з північного регіону Німеччини і помітна в мовленні дикторів радіо- і телебачення. Це свідчить про те, що в сучасній нормі головним алофоном фонеми /t/ став щілинний [ɪ] ([ɪ]) [5].

У всій системі німецьких приголосних найбільш варіативними стосовно вияву диференційних ознак є дзвінка фрикативна /t/, алофони якої зазнають вокалізації, оглушування та елізії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильченко Е. Г. Функционирование аллофонов фонемы /t/ в речи дикторов Германии 1923–2003 гг. (инструментально-фонетическое исследование) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Васильченко Елена Германовна. – Одесса, 2004. – 247 с.
2. Гришина Л. В. Позиционная вариативность признака и степени придыхания английских глухих взрывных согласных (экспериментально-фонетическое исследование на материале британского варианта английского языка) : автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. филол. наук : 10.02.04. “Германские языки – английский” / Л. В. Гришина. – М., 2003. – 25 с.
3. Гусева С. И. Коммуникативная перспектива высказывания и реализация сегментных единиц : дис. ... доктора филол. наук : 10.02.19 / Гусева Светлана Ивановна. – СПб., 2001. – С. 138–238.
4. Каспранский Р. Р. Реализация фонологических систем в речи : автореферат на соискание учен. степени д-ра филол. наук : 10.02.19. “Теория языка” / Р. Р. Каспранский. – М., 1980. – 40 с.
5. Стериополо Е. И. Фонетическое слово как единица описания звучащего текста / Е. И. Стериополо // Загальна та експериментальна фонетика : збірник наукових праць. – К, 2001. – С. 231–234.
6. Brunner J. Akustische Kompensation und artikulomotorische Reorganisation bei künstlich veränderten Gaumenformen. – 2005. – <http://www2.hu-berlin.de/phonetik/>.
7. Essen von O. Allgemeine und angewandte Phonetik / Otto von Essen. – [5., neu bearbeitete und erweiterte Auflage]. – Berlin : Akademie-Verlag-Berlin, 1979. – 300 S.
8. Fleischer W. Kleine Enzyklopädie deutsche Sprache / Wolfgang Fleischer. – [Neubearb.]. – Frankfurt am Main [u.a.] : Lang, 2001. – 845 S.
9. Klepsch A. Lautsystem und Lautwandel der Nürnberger Stadtmundart im 19. und 20. Jahrhundert / Alfred Klepsch. – Tübingen : Niemayer, 1988. – 438 S.
10. Lauf R. Phonetische Aspekte des Vokalismus münsterländischer Dialekte : eine auditive und akustische Analyse vokalischer Merkmale mit einem Ansatz zu ihrem Vergleich mit der Standardsprache / Raphaela Lauf. – Stuttgart : Steiner, 1993. – 213 S.
11. Meinhold G. Phonologie der deutschen Gegenwartssprache / G. Meinhold, E. Stock. – VEB Bibliographisches Institut Leipzig, 1980. – S.120–170.
12. Meißner B. Neue Untersuchungen zum r-Laut im Deutschen : Methoden, Ergebnisse, Kodifizierungsvorschläge / B. Meißner // Das Verstehen fördern : Bericht vom wissenschaftlichen Ehrenkolloquium aus Anlass des 65. Geburtstags von E.-M. Krech / Björn Meißner (Hrsg.). – Berlin [u.a.] : Lang, 1999. – S. 79–89.
13. Ramers K.-H. Einführung in die Phonologie / Karl-Heinz Ramers. – München : Wilhelm Fink Verlag, 1998. – 142 S.
14. Simpson A. P. Accounting for the phonetics of German *r* without processes / Adrian P. Simpson. – 1997. – Режим доступу : <http://www.personal.uni-jena.de/~x1siad/zas97.pdf>.
15. Steriopolo Olena. Phonostilistik und satyphonetische Erscheinungen / O. Steriopolo // Germanistika der Ukraine. – Jahrheft 3'2008. – Kyjiw : Ukrainianischer Hochschulgermanistenverband, Verlagszentrum der KNLU. – S.109–121.
16. Ulbrich H. Instrumentalphonetisch-auditive R-Untersuchungen im Deutschen / Horst Ulbrich. – Berlin : Akademie-Verlag, 1972. – 168 S.

Oleksandr Rudkivsky

Revealing of differential features of German consonant phoneme /r/ in spontaneous speech

The article concerns the problem of revealing the distinctive features “place and manner of articulation” and “participation of vocal cords” of the German consonant phoneme /r/ in spontaneous speech. The author describes which of the distinctive features remains stable and which modifications of consonants are typical for its allophones.

Key words: distinctive features, place and manner of articulation, participation of vocal cords, modification, vocalization, elision.

Оксана Кудря

СЛОВА ІЗ ВТОРИННОЮ КОЛІРНОЮ НОМІНАЦІЮ ТА КОНСТРУКЦІЇ-КОЛЬОРОХАРАКТЕРИСТИКИ В СУЧASNІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ (ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ)

У статті з позиції гендеру проаналізовано українські слова із вторинною колірною номінацією та конструкції-кольорохарактеристики. Автор дослідження порівнює структурні, граматичні та семантичні особливості цих лексем, вибраних із творів сучасних українських письменників О. Забужко та В. Шевчука.

Ключові слова: колоратив, одиниці з колірною номінацією (ОКН), слова зі вторинною колірною номінацією (СВКН), конструкції-кольорохарактеристики (ККХ), вторинна колірна семантика, гендер.

На сьогодні можна вважати принципово доказаним, що сприйняття людиною кольору має достатньо виражений гендерний характер. «Суттєва різниця в способах освоєння колірного спектру виявляється не тільки між культурами, але й усередині кожної з них за критерієм статі» (переклад наш. – О. К.) [8, с. 386]. Соціальна стать людини (або гендер) визначає вибір тієї чи іншої назви кольору при описі різних предметів і явищ навколошнього світу. Кольоросприйняття залежить як від фізіологічних особливостей органів зору чоловіка та жінки, так і від різниці в психології світовідчуття обох статей [7, 8, 17]. Дані, отримані Л. В. Самаріною, свідчать, що світ жінки значно багатший за кольором, ніж чоловіка. Більше того, жінки мають повніший кольортемінологічний запас – при описі різних предметів та явищ вони частіше звертаються до «кольорових» асоціацій [8, с. 387]. Американський лінгвіст Дж. Лакоф, досліджуючи гендерні відмінності в мові, зазначає, що жінки використовують більш точні (конкретні) назви кольорів порівняно з протилежною статтю. «Слова на зразок *beige* (бежевий), *escri* (колір сирового полотна), *aquamarine* (аквамариновий), *lavender* (лавандовий) тощо є звичайними у вокабулярі жінки, але відсутні в більшості чоловіків» (переклад наш. – О. К.) [17, с. 244]. Згідно з результатами даними лінгвістичних досліджень [8, 16, 17], чоловіки тяжіють до використання базових колоративів [див. 15], тоді як жінки віддають перевагу «екзотичнішим» кольороназвам, асоціюючи назву кольору з доволі конкретними предметами навколошньої дійсності. Такий «конкретно-асоціативний» (термін Л. В. Самаріної) спосіб визначення кольору є одним із джерел поповнення групи слів із вторинною колірною номінацією (далі СВКН) і конструкції-кольорохарактеристик (далі ККХ). Зазначені лексичні одиниці є об'єктом дослідження. Вибір об'єкта дослідження продиктовано мовознавчою тенденцією до вивчення саме тих одиниць із колірною номінацією (далі ОКН), які активно поповнюють словниковий склад мови. Мета статті – простежити гендерні особливості вживання СВКН та ККХ у мові сучасної української прози, а саме: структурну, граматичну та семантичну організацію СВКН й ККХ та частотність уживання цих одиниць у художній мові обох гендерів. Актуальність роботи полягає в тому, що аналізовані нами лексеми в українській лінгвістиці предметно не розглядаються, а з позиції гендеру тлумачаться лише базові одиниці з колірною номінацією. Матеріалом дослідження послугували твори сучасних українських письменників О. Забужко [3; 4; 5] та В. Шевчука [10; 11; 12; 13; 14].

У мовознавстві загальноприйнято, що колоративи – це *bona fide* (від лат. *справжній*) прикметники. Хоча на думку англійського лінгвіста А. Стайновола, таке ствердження є досить відносним, адже більшість англійських слів-колоративів – це іменники [18, с. 73]. Для вітчизняної лінгвістичної традиції колоративи – це прикметники (ад'єктиви), які означають кольори. У наших попередніх статтях мова йшла про вторинні колоративи – лексичні одиниці, які отримали вторинну колірну семантику як похідних від основного неколоративного значення твірного іменника [6]. Однак